

УДК 353.072.22:005.21

DOI: 10.26693/pard2018.02.404

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

Нонік В. В., канд., юрид. наук, доцент, Житомирський державний технологічний університет м. Житомир, Україна

У статті розкрито теоретичні підходи до стратегічного управління розвитком регіону антикорупційного спрямування. Окреслено методологію здійснення та реалізації стратегічного процесу. Зазначено, що розроблення регіональної антикорупційної стратегії вимагає чіткого методологічного інструментарію, що спирається на теорію стратегічного управління. Досліджено сутнісно-змістовне наповнення дефініції «регіональна антикорупційна стратегія»: дано авторське визначення регіональної антикорупційної стратегії як документа, в якому визначаються цілі, завдання, принципи, пріоритети та правила процедур для місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, що стосуються просування антикорупційних ініціатив у регіоні, реалізації державної антикорупційної політики на регіональному рівні забезпечують зниження рівня корупції у всіх сферах суспільного життя.

Розкрито особливості розробки регіональної антикорупційної стратегії. Представлено модель функціональної декомпозиції процесів формування та реалізації регіональної стратегії. Визначено модельну структуру регіональної антикорупційної стратегії, яка має бути інтегрована у комплексну стратегію соціально-економічного розвитку регіону; представлено основні розділи та зміст регіональної антикорупційної стратегії як складової стратегії комплексного соціально-економічного розвитку регіону, що спрямована на системне впровадження реформ у різних сферах суспільного життя на засадах прозорості та ідеології «служіння народу».

З урахуванням результатів узагальнення і класифікації принципів управління і специфіки стратегічного планування розвитку регіонів виділено принципи, які слід враховувати при формуванні регіональної антикорупційної стратегії. Системно представлено логіку процесу стратегічного планування, яка повинна лягти в основу впровадження антикорупційних ініціатив.

З метою створення дієвого антикорупційного механізму визначено алгоритм формування платформи умов, що забезпечують ефективність регіональної антикорупційної стратегії та дієвість інструментарію протидії корупції.

Ключові слова. *Стратегія , корупція, корупційні прояви, протидія корупції, регіон, регіональна антикорупційна стратегія, органи державної влади України, інструменти реалізації регіональної антикорупційної стратегії.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогодні однією з гострих проблем України є підвищення ефективності та прозорості системи державного управління. Важливе місце в даному процесі займає розробка та прийняття комплексу програмних документів антикорупційного спрямування, а саме: розроблення прогнозів, концепцій, стратегій та програм, що є найважливішими інструментами реалізації антикорупційної політики.

У контексті впровадження адміністративно-територіальної реформи в Україні, важливим напрямом якої визначено делегування управлінських функцій згори донизу і всебічний розвиток місцевого самоврядування, особливої актуальності набувають розроблення та реалізація стратегій довгострокового розвитку на регіональному та місцевому рівнях. Систематизація методології планування, що покладена в основу розробки стратегій розвитку регіонів (певного спрямування, в нашому випадку - антикорупційна спрямованість), дасть змогу забезпечити наукову обґрунтованість цього процесу, що в результаті значно підвищить якість прийнятих державно-управлінських рішень і, відповідно, ефективність управління регіоном.

Аналіз досліджень і публікацій. У науковій літературі досить часто дослідники звертаються до питань вибору найбільш ефективних шляхів досягнення бажаного стану певної системи та забезпечення ефективності завдяки вмілому поєднанню використання внутрішніх можливостей із можливостями розроблення ефективних процедур та технологій прийняття стратегічних рішень щодо тривалості його використання.

Вагомий внесок у розробку питань теорії та практики формування і реалізації стратегій розвитку зробили такі зарубіжні вчені, як: І. Ансофф, С. Бауман, Ф. Котлер, Ж.Ж. Ламбен, Г. Мінцберг, М. Портер, М.К. Прахалад, А. Стрікланд, А. Томпсон, Дж. Траут, М. Трейсі, Д. Фолкнер, Г. Хемел та інші.

Антикорупційну складову в програмних державних документах розглядали А. Аслунд, Д. Брінкенхофф, К. Веллінгтон, А. Вілсон, Н. Воланін, Н. Лефф, Д. Мюллер, Дж. Най, Дж. Поуп, С. Роуз-Екерман, К. Фрідріх, Е. Фрішман, А. Хайденхаймер, Б. Хіндес, С. Хантінгтон та ін.

У вітчизняній науці також існує доволі значний масив наукових праць, присвячених сутності, різним аспектам та проявам корупції, на основі яких ученими сформовано підходи до стратегічного управління антикорупційного спрямування. Так, значний доробок належить таким вітчизняним дослідникам, як: Л. Андрущенко, М. Білинська, Т. Безверхнюк, М. Братковський, Є. Вдовиченко, Д. Дзвінчук, Н. Липовська, В. Литвиненко, М. Месюк, А. Михненко, О. Мусієнко, О. Настечко, Є. Невмержицький, С. Серьогін, Н. Сорокіна, І. Хожило, М. Флейчук та ін. Родоначальниками стратегічного управління розвитком регіонів в українській науковій думці є О. Алимов, О. Амоша, О. Бакаєв, З. Варналій, В. Геєць, М. Долішній, Я. Олійник, Н. Танчук, М. Хвесик, Л. Чернюк, М. Чумаченко та ін.

Проте залишаються недостатньо висвітленими питання процесів формування стратегічного інструментарію, визначення концептуальних засад та методології побудови цілісної системи розробки та реалізації регіональних антикорупційних стратегій. У зв'язку з цим виникає гостра потреба в науково-методичному забезпеченні зазначеної проблематики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Систематизувати методологічні складові розробки та реалізації регіональної антикорупційної стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні підходи до стратегічного управління розвитком регіону, методологія здійснення та реалізації безпосередньо стратегічного процесу сьогодні перебувають на стадії активного формування. Специфічним проявом теорії стратегії є наявність значної кількості неузгоджених, іноді суперечливих, концептуальних поглядів, що спричиняють певні ускладнення в процесі розв'язання стратегічних проблем [1, с. 60]. Тому виникає необхідність чіткого розуміння того, що на сьогоднішній день являє собою регіональна стратегія, яку інформацію повинна містити для її розроблення та хто повинен здійснювати її розроблення.

Сучасне розуміння стратегії як наукової категорії та складової практичної державно-управлінської діяльності характеризується неоднозначністю та дисперсністю. Виступаючи об'єднуючим механізмом цілей, можливостей (потенціалу) та умов (зовнішнього середовища), державні стратегії охоплюють форми активності держави щодо суспільства, інших держав і саме характеризуються функціями держави. Основне їх призначення визначається змістом державно-управлінської діяльності. Саме на предмет змістовної спрямованості державних стратегій спрямовані наукові дослідження у галузі державного управління. Втім, є більш загальні теоретичні підходи щодо стратегій, котрі забезпечують функції державного управління. Так, найбільш поширеними є розуміння стратегії як довгострокового плану дій та розуміння стратегії як узгодженого напряму дій. Стратегія як план на сьогодні є домінуючим сприйняттям, але сучасні спеціалісти і консультанти із стратегічного розвитку все частіше звертають увагу на стратегію як узгоджений напрям. Це зумовлено тим, що зовнішні умови стають все більш динамічними і складання плану в довгостроковій перспективі не виправдовує себе через постійну необхідність вносити численні зміни. Натомість використання узгодженого довгострокового бачення дає змогу більш гнучко реагувати на зміни і дотримуватися чіткого курсу. Таке бачення

сутності «стратегії» цілком враховує особливості процесів та явищ регіонального розвитку та певні погляди науковців на формування векторального стратегічного регіонального розвитку.

Так, регіон як соціально-економічна система є надзвичайно складною і непередбачуваною, з величезною кількістю змінних чинників, крім того, для більшості сфер життєдіяльності характерна висока швидкість змін, особливо в Україні. Тому вважаємо, що доцільно розглядати стратегію як узгоджений напрям розвитку і в подальшому будувати методологію саме на цьому припущенні.

Регіональні стратегії представляють науково обґрунтовану траєкторію розвитку регіонів. Вони спрямовані на розв'язання проблем з урахуванням регіональних особливостей, що зумовлені географічними, соціально-економічними, геополітичними, етнічними та природними чинниками, та згладжування руйнівного впливу національних та глобальних чинників.

Звужуючи дослідження сутнісно-змістовних характеристик регіональної стратегії до елементів, що формують її антикорупційну спрямованість представимо тлумачення базової категорії «регіональна антикорупційна стратегія» через аналіз сутності поняття «антикорупційна політика».

Антикорупційна політика є відповідною реакцією на корупційні процеси, які існують у певний період у державі та/або які прогнозуються в майбутньому. До того ж слід звернути увагу, що саму державну політику слід розуміти як сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни [3, с.8].

Слід наголосити, що багато науковців роблять припущення, що державна антикорупційна політика – це комплекс заходів, спрямованих на протидію корупції у вузькому розумінні й запобігання корупційним проявам у широкому розумінні. З цього погляду логічним видається визначення державної антикорупційної політики як сукупності взаємопов'язаних дій системи органів державної влади щодо розроблення та реалізації мети, завдань, принципів і стратегічних напрямів розв'язання проблем у сфері запобігання і протидії

корупції [6, с.103]. Вони наголошують, що метою державної антикорупційної політики є створення та організація дієвої системи запобігання і протидії корупції, виявлення її передумов та усунення наслідків, а також визначення шляхів забезпечення незворотності покарання за вчинення корупційних діянь.

Ураховуючи сутність зазначених вище понять, вважаємо, що регіональну антикорупційну стратегію слід розглядати як є документ, у якому визначаються цілі, завдання, принципи, пріоритети та правила процедур для місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, що стосуються просування антикорупційних ініціатив у регіоні, реалізації державної антикорупційної політики на регіональному рівні та забезпечують зниження рівня корупції у всіх сферах суспільного життя.

Вона розробляється на довгостроковий період (понад п'ять років) з урахуванням положень національних стратегічних документів та спрямовується на визначення механізмів та інструментів для подолання корупції в регіоні та боротьби з її проявами в окремих сферах економіки і державного управління.

Успішні стратегії провадяться швидше можливостями майбутнього, ніж обмеженнями минулого. Цього неможливо досягти послідовним індуктивно/ дедуктивним підходом до розробки та впровадження стратегії [7]. Такий підхід зазвичай приводить до загальновідомих рішень, які не завжди враховують певні особливі моменти/ресурси/ чинники впливу. Необхідним є процес передбачення, який приводить до продуктивних рішень та забезпечує готовність адаптуватися до випадкових обставин, виникнення яких можливе в майбутньому. Забезпечити це можливо шляхом здійснення декомпонування, що дає змогу побачити її в усіх складових, перевірити її узгодженість, перепроектувати окремі блоки державно-управлінського циклу і внести відповідні корективи. Як відомо, декомпонування – процес поділу цілісної системи на підсистеми, складові як об'єкти окремого розгляду з метою виявлення зв'язків між ними [2, с. 58]. З цієї точки зору доцільно розкрити зміст розроблення та реалізації регіональної стратегії, використавши модель, зображену на рис. 1.

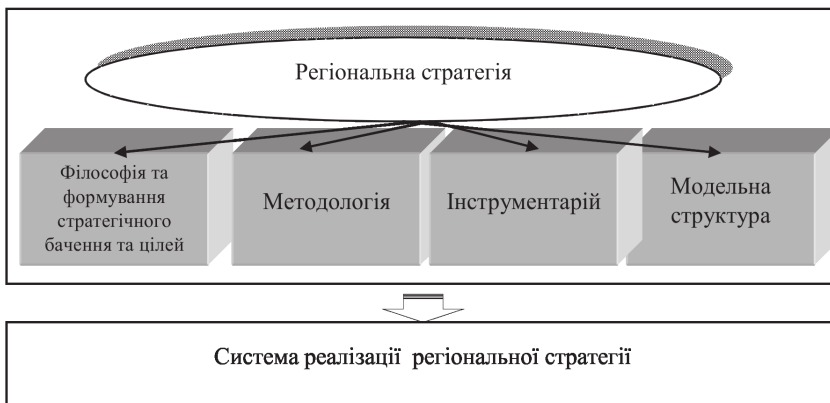

Рис. 1. Функціональна декомпозиція процесів формування та реалізації регіональної стратегії.

Джерело: розроблено автором.

Філософія відповідає за визначення набору базових цінностей регіональної стратегії (місія, загальні цілі та ін.). Методологія визначає принципів підхід у функціонуванні органів державної влади та місцевого самоврядування та забезпечує процес реалізації та досягнення цілей, що здійснюється з використанням сучасних методів, засобів та інструментів управління. Інструментарій забезпечує логічну послідовність у функціонуванні органів державної влади й місцевого самоврядування та прийняття ним дій на рівні стандартизованих алгоритмів. Модельна структура забезпечує керованість процесів та відображає властивості, взаємозв'язки, структурні й функціональні характеристики з точки зору здійснення управлінських рішень, а також забезпечує отримання нової корисної інформації про систему управління та передбачає можливість перевірки її дійсності.

Модельна структура регіональної стратегії певного спрямування (в нашому випадку – антикорупційної) має бути інтегрована у комплексну стратегію соціально-економічного розвитку регіону та спиратися на положення державної стратегії даного напрямку. На рис. 2 представлено основні розділи та зміст регіональної антикорупційної стратегії як складової стратегії комплексного соціально-

економічного розвитку регіону, що спрямована на впровадження системного підходу та превентивних заходів щодо запобігання і виявлення корупції в регіоні.

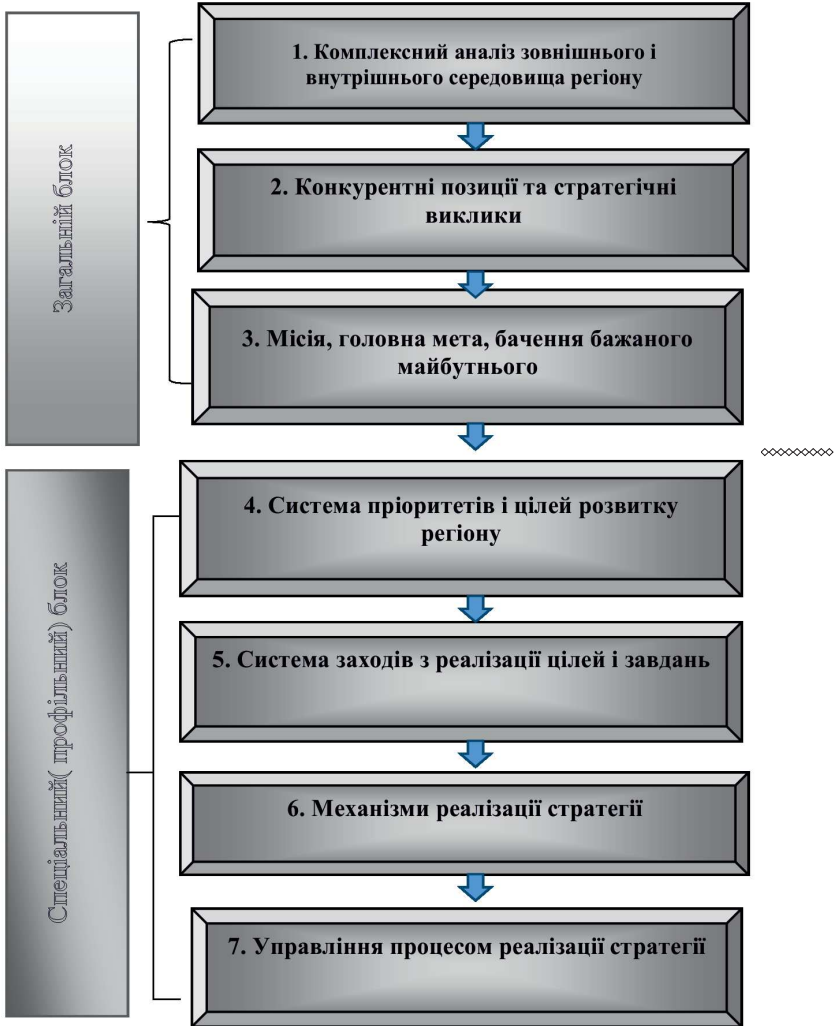

Рис. 2. Модельна структура регіональної антикорупційної стратегії
Джерело: систематизовано автором

Антикорупційна регіональна стратегія має базуватися на системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях, що зумовлює необхідність взаємоузгодження процесу стратегічного планування та реалізації регіональної антикорупційної стратегії з центральними органами виконавчої влади та з основними положеннями антикорупційного законодавства України. При розробці регіональної антикорупційної стратегії цей процес вимагає тісної співпраці із зовнішніми експертами, громадськими організаціями і представниками влади.

Важливим елементом методології розробки регіональної антикорупційної стратегії є також принципи стратегічного планування. На основі результатів узагальнення і класифікації принципів управління і з урахуванням специфіки стратегічного планування розвитку регіонів можна виділити принципи, які слід враховувати при формуванні регіональної антикорупційної стратегії (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи формування регіональної антикорупційної стратегії

Найменування принципу	Сутність принципу
Комплексності	Припускає, що цілі повинні охоплювати всі найважливіші сфери стратегічного розвитку регіону: якість життя населення, економіку регіону, стан навколишнього середовища, сферу суспільно-політичного життя тощо.
Системності	Передбачає врахування передумов і обмежень, які формуються на різних ієрархічних рівнях: місцевому, регіональному, міжрегіональному, державному
Адаптивності	Передбачає, що при зміні зовнішнього середовища відбувається відпрацювання процедур коригування цілей і пріоритетів шляхом використання механізмів зворотного зв'язку і системи моніторингу

Продовження табл. 1

Варіантності	Виявлятися й у виборі аспектів, методів та способів реалізації антикорупційних програм. Передбачає розробку, оцінку і узгодження певних інструментарних комплексів, що спрямовані на досягнення запланованого результату.
Наступності	Досягається використанням результатів ретроспективного аналізу рівня корупції в регіоні, прогнозних документів, що визначають перспективи та пріоритети впровадження антикорупційних заходів
Балансу інтересів	Передбачає формування і реалізацію цілей комплексного соціально-економічного розвитку регіону з урахуванням вимоги дотримання принципу узгодження інтересів органів державної влади, бізнесу та громадських інститутів в довгостроковій перспективі
Легітимності	Означає схвалення більшістю населення положень регіональної антикорупційної стратегії, що декларовані суб'єктами управління
Гласності та відкритості	Забезпечується залученням до розгляду та експертизи незалежних фахівців і населення регіону
Соціальності	Означає розгляд в якості основних цілей соціальних складових комплексного розвитку регіону, спрямованих на вирішення проблем підвищення якості життя.
Керованості	Забезпечується створенням спеціального організаційного апарату і необхідних організаційно-управлінських документів, що закріплюють технологічну процедуру і персональну відповідальність учасників розробки
Професіоналізму	Забезпечується створенням методичної та інформаційної бази, участю в розробці регіональних органів влади, закордонних та вітчизняних фахівців, представників громадськості, а також організацією експертизи проектних матеріалів.

Застосування наведених принципів у процесі формування регіональної антикорупційної стратегії забезпечує підвищення ефективності управління регіоном.

Однією з ключових складових методології є логіка процесу стратегічного планування, яка повинна лягти в основу впровадження антикорупційних ініціатив. Вона включає в себе шість основних етапів, представлених на рис. 3.

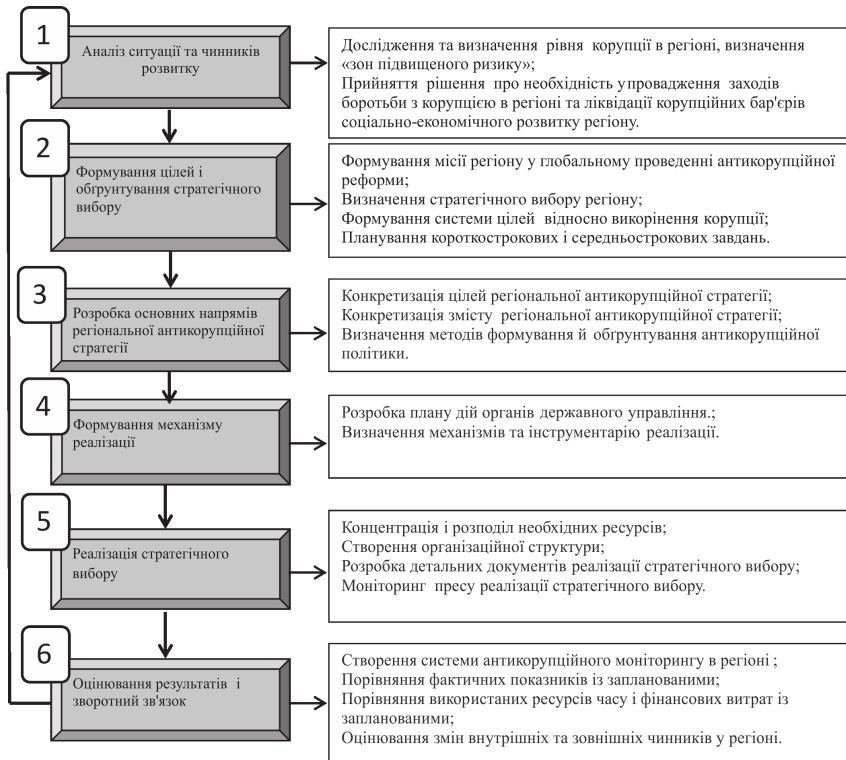

Рис. 3. Логічна схема стратегічного планування впровадження антикорупційних ініціатив

Джерело: систематизовано автором.

1. Перший етап «Аналіз ситуації та чинників розвитку» дає змогу визначити, на якій стадії знаходиться об'єкт планування, на основі чого можна приймати рішення про подальші напрями його розвитку. Інформаційною базою для аналізу є дані статистичних органів, матеріали галузевих органів управління і громадських орга-

нізацій, прогнозно-аналітичні та проектні матеріали щодо розвитку регіону, дані експертних оцінок і опитувань населення.

2. На етапі «Формування цілей і обґрунтування стратегічного вибору» найбільш відповідальним моментом є визначення довгострокових цілей і завдань стратегії. Вважаємо, що в регіональній антикорупційній стратегії має бути загальна ціль, яка поділяється на підцілі - цілі першого порядку.

Загальною метою регіональної антикорупційної стратегії є зменшення рівня корупції в регіону. Відповідно, цілі першого порядку такі:

1) максимальне зменшення обсягів корупції в регіоні шляхом здійснення позитивних перетворень / реформ державно-суспільних процесів у регіоні;

2) створення умов / правил гри, коли займатися корупцією не вигідно;

3) загальне підвищення конкурентоспроможності регіону;

4) на основі консолідації зусиль створення великої мережевої платформи / простору для громадянського суспільства регіону, що стане одним із головних суб'єктів антикорупційних / суспільно-політичних перетворень;

5) запровадження прозорих публічних закупівель;

6) запровадження е-врядування;

7) формування антикорупційної культури.

3. Перший етап «Аналіз ситуації та чинників розвитку» дає змогу визначити, на якій стадії знаходиться об'єкт планування, на основі чого можна приймати рішення про подальші напрями його розвитку. Інформаційною базою для аналізу є дані статистичних органів, матеріали галузевих органів управління і громадських організацій, прогнозно-аналітичні та проектні матеріали щодо розвитку регіону, дані експертних оцінок і опитувань населення.

4. На етапі «Формування цілей і обґрунтування стратегічного вибору» найбільш відповідальним моментом є визначення довгострокових цілей і завдань стратегії. Вважаємо, що в регіональній антикорупційній стратегії має бути загальна ціль, яка поділяється на підцілі - цілі першого порядку.

Загальною метою регіональної антикорупційної стратегії є зменшення рівня корупції в регіону. Відповідно, цілі першого порядку такі:

1) максимальне зменшення обсягів корупції в регіоні шляхом здійснення позитивних перетворень / реформ державно-суспільних процесів у регіоні;

2) створення умов / правил гри, коли займатися корупцією не-вигідно;

3) загальне підвищення конкурентоспроможності регіону;

4) на основі консолідації зусиль створення великої мережевої платформи / простору для громадянського суспільства регіону, що стане одним із головних суб'єктів антикорупційних / суспільно-політичних перетворень;

5) запровадження прозорих публічних закупівель;

6) запровадження е-врядування;

7) формування антикорупційної культури.

5. Реалізація стратегічного вибору вимагає конкретизації цілей і змісту регіональної антикорупційної політики як виду регулюючої діяльності регіональних органів влади, яка здійснюється на третьому етапі. Першочерговими завданнями на даному етапі є розробка методів формування й обґрунтування регіональної антикорупційної політики, і, зокрема, методів розрахунку її кількісних параметрів, а також методів виявлення чинників, що впливають на ці параметри, їх аналізу та оцінювання.

Відповідно, завданням регіональної антикорупційної стратегії є забезпечення відкритості та прозорості в діяльності місцевих органів виконавчої влади, впровадження системного підходу та превентивних заходів щодо запобігання і виявлення корупції в місцевих органах виконавчої влади, усунення корупційних чинників у процедурах державних закупівель, забезпечення впровадження нової моделі державної служби з метою належного врядування та удосконалення механізму протидії корупції, запровадження механізмів дотримання етичних стандартів для осіб, уповноважених на виконання функцій держави, забезпечення обізнаності осіб, уповноважених на виконання функцій держави, із законодавством щодо доброчес-

ності на публічній службі, забезпечення формування негативного ставлення до корупції.

6. Наступним етапом є формування механізму реалізації, сутність якого полягає в цілеспрямованому впливі суб'єктів антикорупційної діяльності на процеси формування соціально-трудових відносин, що базуються на визнанні пріоритету прав людини та громадянина, а також оптимізації механізму правового регулювання між інститутами публічної влади; зміцнення законності і правового порядку; створення системи взаємодії різних правоохоронних органів; підвищення правової культури державних службовців і громадян.

5. Конкретизація дій щодо реалізації стратегічного вибору регіону здійснюється шляхом розробки програми та плану дій органів управління. Етап реалізації стратегічного вибору супроводжується такими процесами, як концентрація і розподіл необхідних ресурсів, створення організаційної структури (розподіл відповідальності між учасниками етапу реалізації), розробка детальних документів реалізації, моніторинг ходу реалізації стратегічного вибору.

6. Заключним етапом є оцінювання результатів і отримання зворотного зв'язку. На даному етапі створюється система моніторингу, основними функціями якої є: організація спостереження, оцінювання та аналіз змін, прогнозування ситуації і забезпечення органів управління та населення інформацією. Процес моніторингу включає в себе порівняння фактичних показників із запланованими на даний період, порівняння використаних ресурсів часу і фінансів із запланованими, аналіз і оцінювання змін внутрішніх чинників у регіоні, здатних вплинути на реалізацію намічених заходів, аналіз й оцінювання змін у зовнішньому середовищі.

Процес розробки регіональної антикорупційної стратегії та формування відповідних умов, які дають змогу розпочати її впровадження та забезпечити ефективність реалізації, представлено на рис. 4.

Зазначені аспекти вказують на високу актуальність подальшого дослідження інструментарію регіональної антикорупційної політики.

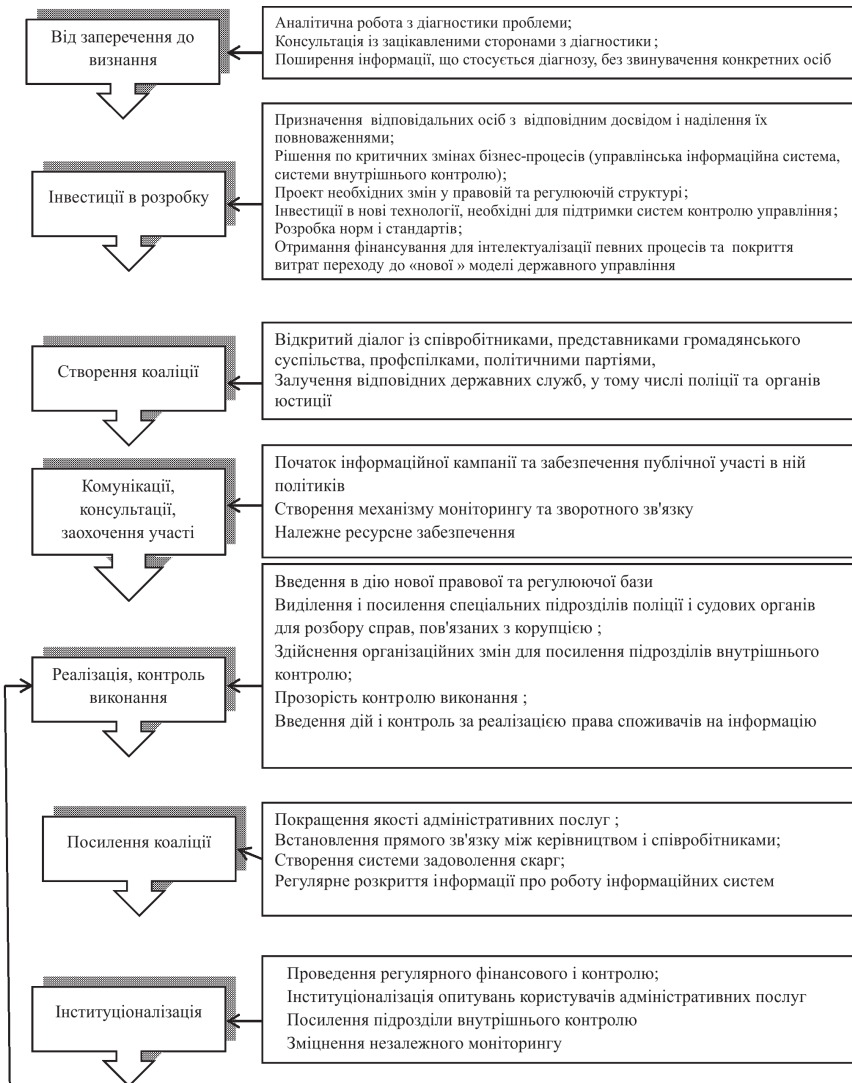

Рис. 4. Алгоритм формування платформи умов, що забезпечують ефективність регіональної антикорупційної стратегії

Джерело: розроблено автором.

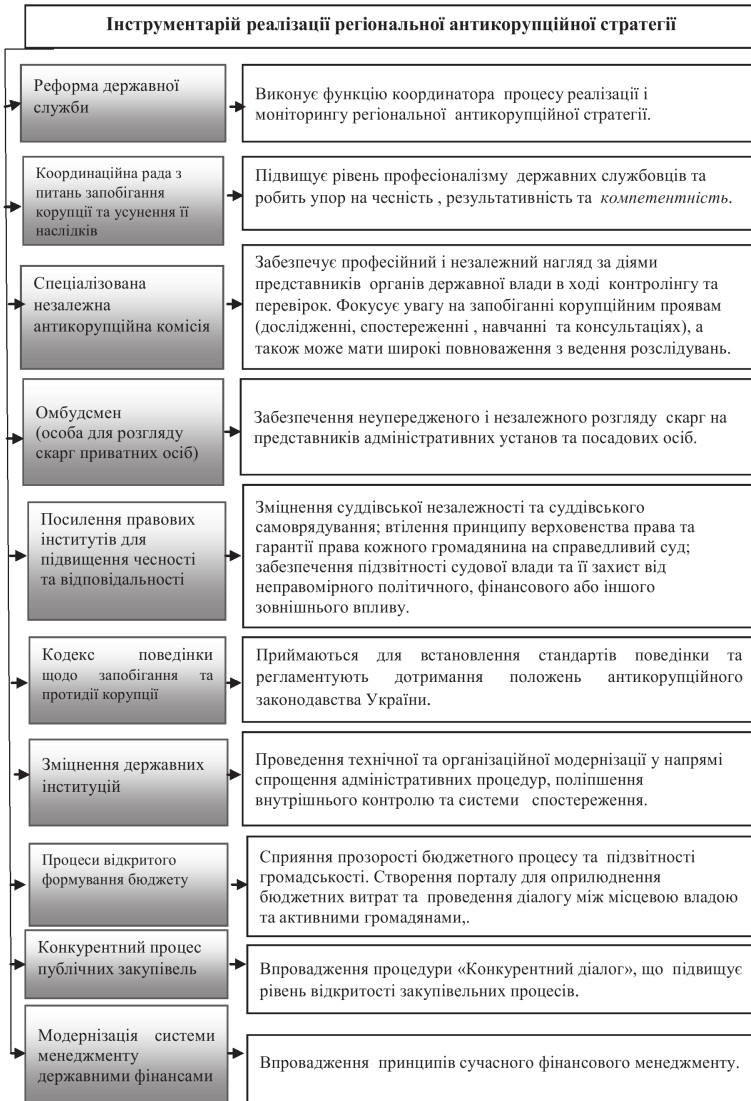

Рис. 5. Інструментарій реалізації регіональної антикорупційної стратегії
Джерело: розроблено автором.

Інструментарій формування регіональної антикорупційної політики становить сукупність інструментів державно-управлінського впливу (методик, методів алгоритмів і моделей) на процес формування ідеології та реалізації стратегії антикорупційних заходів, безпосереднім виявом якої є протидія корупції. На рис. 5 наведено інструментарій реалізації регіональної антикорупційної стратегії, що включає економічні, політичні, профілактичні, запобіжні, виховні й організаційні заходи, які спрямовані на виключення соціально-економічного та політичного підґрунтя корупції.

Представимо детальніше опис інструментарію реалізації регіональної антикорупційної стратегії

1. Координаційна рада з питань запобігання корупції та усунення її наслідків. До її складу залучаються представники владних органів та представники громадськості, які при формуванні суспільно-владних відносин взаємодіють виключно на засадах партнерства. Дана інституційна одиниця виконує функцію наглядача за процесом реалізації і моніторингу регіональної антикорупційної стратегії. Рада забезпечуватиме координацію заходів з розробки та реалізації Стратегії. Крім того, оцінюватиме проекти нормативно-правових актів щодо питань боротьби з проявами корупції в регіоні, готуватиме пропозиції щодо вдосконалення структури регіональних органів державного управління та проведення кадрових

2. Реформа державної служби. Реформа державної служби як складова реформи державного управління має блок регіональних трансформацій. Так, управління регіональним розвитком займає ключове місце у системі нової державної політики. Його мета – створити умови для стимулювання економічної активності на регіональному (місцевому) рівні, надати регіонам більше свободи у сфері господарського вибору, задіяти ефективні механізми та інструменти стимулювання підприємництва, місцевої економічної ініціативи і досягти на цій основі збалансованості регіонального розвитку [5].

Пріоритетами реформи державної служби є: побудова професійної, некорумпованої, престижної, орієнтованої на потреби громадян державної служби; відділення політики від адміністрування; впровадження компетентнісної моделі управління людськими ре-

сурсами; гармонізація державної служби і служби в органах місцевого самоврядування; впровадження прозорої моделі оплати праці і кар'єрної мотивації державних службовців; кадрове забезпечення процесу децентралізації [4]. Зазначені пріоритети безпосередньо корелюють з цілями антикорупційної політики та спрямовані на створення прозорої і підконтрольної громадянському суспільству державної служби, підвищення якості державних послуг, зростання довіри громадян до влади і державних інститутів, що є найголовнішою запорукою успіху антикорупційних реформ

3. Спеціалізована незалежна антикорупційна комісія. Забезпечує професійний і незалежний нагляд за діями представників органів державної влади в ході контролінгу та перевірок. Фокусує увагу на запобіганні корупційним проявам (дослідженні, спостереженні, навчанні та консультаціях), розглядає заяви про виявлені корупційні правопорушення та приймає за результатами розгляду відповідні рішення та висновки. У разі необхідності надає пропозиції щодо проблемних питань, які виникають під час роботи комісії. Може мати широкі повноваження з ведення розслідувань.

1. Омбудсмен (особа для розгляду скарг приватних осіб). У розвинутих демократичних країнах інститут омбудсмена займає важливе місце в системі органів, що здійснюють контроль за діяльністю апарату управління і захищають права і свободи людини та громадянина від незаконних дій органів влади. Це посадова особа, на яку покладаються функції контролю за дотриманням законних прав та інтересів громадян у діяльності органів виконавчої влади і посадових осіб. Статус такої особи характеризується незалежним становищем у системі державних органів; відкритістю та доступністю для усіх громадян, які потребують захисту своїх прав і свобод; відсутністю формалізованих процедур розгляду скарг і звернень; безоплатністю надання допомоги; зв'язаністю не тільки правовими нормами, а й уявленнями про справедливість і «здоровий глузд».

Також його діяльність спрямована на забезпечення контролю за дотриманням законних прав та інтересів громадян; забезпечення неупередженого і незалежного розгляду скарг на представників адміністративних установ та посадових осіб; на навчання державних

службовців та представників адміністративних установ службових стандартів; на підвищення інформованості громадян про їхні права.

4. Посилення правових інститутів для підвищення чесності та відповідальності. Передбачає зміцнення суддівської незалежності та суддівського самоврядування для забезпечення панування закону, послідовності, передбачуваності і стабільності системи правосуддя; втілення принципу верховенства права та гарантії права кожного громадянина на справедливий суд; забезпечення підзвітності судової влади та її захист від неправомірного політичного, фінансового або іншого зовнішнього впливу.

5. Кодекс поведінки щодо запобігання та протидії корупції. Кодекси поведінки приймаються департаментами органів державної влади, професійними організаціями та приватними компаніями для встановлення стандартів поведінки, що відповідають організаційним і етичним принципам справедливості, неупередженості, незалежності, чесності та регламентують дотримання застосовних антикорупційних нормативно-правових актів, включаючи антикорупційне законодавство України.

6. Зміцнення державних інституцій. Проведення технічної та організаційної модернізації у напрямі спрощення адміністративних процедур; поліпшення внутрішнього контролю та системи спостереження, підвищення результативності та ефективності державно-управлінської діяльності; а також впровадження стимулів та винагороди для державних службовців.

7. Процеси відкритого формування бюджету. Сприяння прозорості бюджетного процесу та підзвітності громадськості; проведення аналізу та візуалізації інформації про державні витрати; створення порталу для оприлюднення бюджетних витрат та проведення діалогу між місцевою владою та активними громадянами, які зацікавлені у бюджетному процесі; проведення відкритих форумів та заохочення участі громадян у формуванні місцевих бюджетів.

8. Конкурентний процес публічних закупівель. Упровадження процедури «Конкурентний діалог», що підвищує рівень відкритості закупівельних процесів: усі переговори проводяться прозоро, всі результати відображаються в тендерній документації. Зростає конку-

ренція учасників, альтернатива вибору знижує закупівельні ціни, а в результаті оптимізуються бюджетні витрати організації-замовника.

9. Модернізація системи менеджменту державними фінансами. Впровадження принципів сучасного фінансового менеджменту, створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи, що передбачає раціоналізацію й оптимізацію виконання функціональних процесів та технологічних процедур; налагодження взаємодії інформаційних систем суб'єктів сектора державного управління; проведення методологічних та інших робіт, спрямованих на ефективне використання інформаційних ресурсів; удосконалення системи навчання, підвищення фахового і кваліфікаційного рівня спеціалістів у сфері державних фінансів та інформаційних технологій; підвищення рівня нормативно-правового та методологічного забезпечення процесів, пов'язаних із змінами у системі управління фінансами.

Отже, комплексне використання інструментарію реалізації регіональної антикорупційної стратегії, а також чіткий моніторинг механізму їх реалізації дозволить сформувати нові вектори розвитку України та отримати синергетичний позитивний ефект від впровадження державних реформ.

Висновки. Таким, чином, у статті доведено, що стратегічне управління повинне стати основою формування антикорупційної платформи нової моделі державотворення в Україні. Така платформа одночасно є інструментом ефективного довгострокового розвитку регіону, орієнтованого на вирішення перспективних економічних завдань і досягнення великих соціально значущих результатів.

Регіональна антикорупційна платформа повноцінно й ефективно спроможна діяти завдяки системності (взаємозалежності і взаємопов'язаності реалізації антикорупційних програм і заходів) реалізації регіональної антикорупційної стратегії. При формуванні регіональної антикорупційної стратегії необхідно враховувати багатоплановий характер даного різновиду державно-управлінського впливу, оскільки складна та багатогранна площина охоплення потребує використання інструментарію та методологічного наповнення, здатних відображати специфіку впливу.

Стаття надійшла до редакції: 17.09.2018 р.

planning process is systematically presented, which should be the basis for the implementation of anti-corruption initiatives.

In order to create an effective anti-corruption mechanism, an algorithm for forming a platform of conditions that provides the effectiveness of the regional anti-corruption strategy and the effectiveness of the anti-corruption tools is defined.

Keywords. *Strategy, corruption, corruption manifestations, counteraction to corruption, region, regional anti-corruption strategy, bodies of state power of Ukraine, tools for realization of regional anti-corruption strategy.*

References

1. Feurer R., Rozrobka stratehii: mynule, suchasnist ta maibutnie Internet-portal dlia upravlintsiv [Strategy Development: Past, Present, and Future]. (n.d.). management.com.ua Retrieved from <http://management.com.ua/strategy/str004.html> [in Ukrainian].
2. Honcharov, V.M. (2012), Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu derzhavnoi stratehii rozvytku investytsiinoho potentsialu rehionu [Formation of the organizational and economic mechanism of the state strategy for the development of the investment potential of the region] Luhansk: Noulidzh [in Ukrainian].
3. Kovbasiuk, V., Vashchenko, K. O., Surmin, Yu. P. (2014). Derzhavna polityka [Public policy]. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
4. Metodolohichni osnovy pryntsyviv derzhavnoho upravlinnia OCED/SIGMA [Methodological foundations of the principles of public administration OCED/SIGMA]. (2017). center.gov.ua. Retrieved from <http://center.gov.ua/com-phocagallery-controlpanel/biblioteka> [in Ukrainian].
5. Reformuvannia derzhavnoho upravlinnia rehionalnym rozvytkom: stan, problemy, perspektyvy [Reforming the state management of regional development: state, problems and prospects]. (2012). niss.gov.ua Retrieved from http://niss.gov.ua/public/File/2012_table/0621_dop.pdf [in Ukrainian].
6. Soloviov, V. M., (2012). Zapobihannia i protydiia koruptsii v derzhavnomu upravlinni Ukrainy [Reforming the state management of regional development:

state, problems and prospects]. Kyiv: Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy [in Ukrainian].

7.Viatkina, T. (2014). Suchasnyi instrumentarii rozroblennia stratehii yak zasib realizatsii stratehichnoho upravlinnia pidpriumstvom [Modern tools of strategy development as a means of implementing strategic enterprise management] Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky, Vol. 36 (1.1), 57-64 [in Ukrainian].

Received: 17.09.2018

Відомості про авторів / Information about the Authors

Нонік Валерій Вікторович: Житомирський державний технологічний університет: вул. Чуднівська 103, Житомир, 10005, Україна

Nonik Valerii: Zhytomyr State Technological University: 103, Chudnivska str., Zhytomyr, 10005, Ukraine

ORCID. ORG./ 0000-0002-5252-3570

E-mail: Nonikvv@gmail.com